

**DIE ESTETIESE REPUBLIEK: KUNS, REG EN POST-LIBERALE POLITIEK
IN NIETZSCHE, ARENDT EN LYOTARD**

Proefskrif voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes
vir die LLD-grad aan die Universiteit van Pretoria.

Promotor: Professor CH Heyns
Mede-promotor: Professor FJ Viljoen

31 Julie 2002

Vir almal wat hierdie oomblik lydsaam afgewag het.

OPSOMMING / SUMMARY

Die estetiese republiek: kuns, reg en post-liberale politiek in Nietzsche, Arendt en Lyotard

Die debat tussen liberalisme en republikaanse wat ná die val van apartheid in Suid-Afrikaanse regsfilosofie na vore getree het, kan verryk word indien die republikeinse gedagte vanuit 'n estetiese perspektief benader word. Voorbeelde van hierdie benadering kan in die werk van Nietzsche, Arendt en Lyotard gevind word. Dié drie skrywers word gewoonlik daarvan beskuldig dat hulle 'n estetisering van die reg onderneem wat die normatiewe aard van regsfilosofie heeltemal ontken. Hierdie kritiek is so sterk gevestig dat dit neig om ideologiese afmetings aan te neem. Die ideologie teen 'n estetiese perspektief in die regsfilosofie kan verbreek word deur aan te toon, eerstens, dat die estetiese benaderings wat Nietzsche, Arendt en Lyotard inslaan, uiteenlopende sienings van die reg en politiek inhou, en tweedens, dat al hierdie sienings gebore is in antisipasies van of uit reaksie op die normatiewe krisis wat Auschwitz in twintigste eeuse regsfilosofie geopen het. Die verskillende sienings van die estetiese republiek kan met mekaar vergelyk word aan die hand van die vraag hoe elke denker pluraliteit as moontlikheidsvoorwaarde vir politiek bedink. Die vertrekpunt vir so 'n vergelyking is Nietzsche se regsfilosofie waarin politiek verstaan word as 'n opheffing van pluraliteit. Arendt probeer aanvanklik om pluraliteit as die wese van politiek te herstel deur politieke aksie in performatiewe terme te beskryf, maar plaas later haar hoop vir die behoud van pluraliteit in politiek op die dinamiek van reflektiewe of estetiese oordeel. Lyotard beskou Arendt se estetiese republiek steeds as 'n negering van pluraliteit en politiek omdat die aporetiese aard van pluraliteit, en daarom politieke verantwoordelikheid en geregtigheid, nie deur haar erken word nie.

The aesthetic republic: art, law and post-liberal politics in Nietzsche, Arendt and Lyotard

The debate between liberalism and republicanism which surfaced in South Africa after the fall of apartheid, can be enriched if the republican ideal is approached from an aesthetic perspective. Examples of such an approach can be found in the work of Nietzsche, Arendt and Lyotard. These three writers are usually accused of undertaking an aestheticisation of law which completely denies the normative nature of legal philosophy. This critique is so well entrenched that it tends to assume ideological proportions. The ideology against an aesthetic perspective in legal philosophy can be broken by indicating, firstly, that the aesthetic approaches adopted by Nietzsche, Arendt and Lyotard lead to divergent views of law and politics, and secondly, that all of these views are born in anticipation of or reaction against the normative crisis opened by Auschwitz in twentieth century legal philosophy. The various understandings of the aesthetic republic can be compared on the basis of how plurality as precondition of politics is conceived by each thinker. The starting point for such a comparison is Nietzsche's legal philosophy, in which politics is presented as the elimination of plurality. Arendt initially tries to restore plurality as the essence of politics by conceptualising political activity as a performative art, but finally rests her hope for the maintenance of plurality in politics on the dynamic of reflective or aesthetic judgements. Lyotard regards Arendt's aesthetic republic as a further negation of plurality and politics, because she does not acknowledge the aporetic nature of plurality, and thus political responsibility and justice.

INHOUDSOPGAWE

Opsomming / Summary

Hoofstuk 1: Inleiding	1
1 Liberalisme en republikanisme in debat	1
2 Die estetiese omwenteling in kritiese regsteorie	8
3 Volgorde van die bespreking	13
Hoofstuk 2: Die ideologie van estetisering	17
1 Twee besware	17
2 Estetisering en konstitusionele demokrasie	18
3 Estetisering en Europese fascisme	32
Hoofstuk 3: Nietzsche se hande	41
1 Inleiding	41
2 Die redding van politiek deur tragiese kuns: die jong Nietzsche se metafisiese estetika	42
3 Die redding van politiek deur plastiese kuns: die latere Nietzsche se metafisiese biologie	71
4 Slot	94
Hoofstuk 4: Arendt se oë	102
1 Inleiding	102
2 Arendt, moderniteit en politieke nihilisme	107
3 Arendt se eerste estetiese alternatief: politieke aksie as performatiewe kuns	119
4 Arendt se tweede estetiese alternatief: politiek en die liefde vir skoonheid	149
5 Slot	180
Hoofstuk 5: Lyotard se ore	183
1 Inleiding	183
2 Die sublieme en estetiese modernisme	187
3 Republikeinse regsfilosofiese modernisme	203
4 Slot	209
Verwysingspunte	216